

5.SINIF 6. ÜNİTE

Yıkıcı Doğa Olayları

Doğada insan kontrolü dışında meydana gelen, can ve mal kaybına neden olan doğa olaylarına **yıkıcı doğa olayları** denir. Yıkıcı doğa olaylarının diğer bir adı ise **doğal afetler**dir.

❖ Yıkıcı doğa olaylarına depremler, volkanik patlamalar, seller, heyelanlar, hortum ve kasırgalar örnek verilebilir.

DEPREM

Depremle ilgili bazı önemli kavramlar:

Fay: Yer kabuğunda oluşan arazi kırığına fay denir.

Fay Hattı: Fayın başladığı ve bittiği noktalar arası mesafeye fay hattı denir.

Merkez (Deprem) Üssü: Deprem dalgalarının yeryüzüne en kısa mesafeden ulaştığı noktaya denir. Merkez üssünde deprem en şiddetli hissedilir.

Deprem Bölgesi: Deprem oluşma ihtimalinin yüksek olduğu bölgeye denir.

Öncü deprem: Depremden önce meydana gelen küçük sarsıntılara denir.

Artçı deprem: Büyük bir depremin ardından oluşan küçük depremlere denir.

Deprem büyüklüğü: Deprem sırasında açığa çıkan enerjinin ölçüsüne denir.

Deprem Öncesi Alınması Gereken Tedbirler:

- ◆ Binalarımız depreme dayanıklı hâle getirilip sigortalanmalıdır.
- ◆ Deprem çantası oluşturulmalıdır.
- ◆ Aile afet planı oluşturulmalıdır.
- ◆ Dolap, TV, buzdolabı gibi eşyalar duvara sabitlenmelidir.
- ◆ Ağır ve kırılabilir eşyalar alt raflarda saklanmalıdır.

Deprem Sırasında Yapılması Gerekenler:

- ◆ Sakin olunmalı, panik yapılmamalı
- ◆ Yanan ocak ve vanalar kapatılmalı
- ◆ Devrilebilecek eşyalardan uzak durulmalı
- ◆ Güvenli bir yerde çok kapan tutun pozisyonda beklenmeli
- ◆ Merdiven ya da asansörlere gidilmemeli

Deprem Sonrasında Yapılması Gerekenler:

- ◆ Sarsıntı bittikten sonra yangın tehlikesine karşı elektrik ve doğal gaz kapatılmalı
- ◆ Aile bireyleri ile bir arada ve açık bir yerde beklenilmeli
- ◆ Yetkililer izin vermedikçe, sağlam evlere dahi girilmemeli

Depremin büyüklüğünü sismograf adı verilen cihazla ölçeriz.

Deprem şiddeti: Yer yüzeyinden herhangi bir derinlikte olan depremin, yeryüzündeki bir noktada oluşturduğu yıkım, panik, korku gibi etkilerine denir.

Sismoloji (deprem bilimi): Deprem ile ilgili çalışmalar yapan bilim dalına denir. Bu bilimle uğraşan bilim insanları ise **sismolog** olarak adlandırılır.

Volkanik Patlamalar

Yer altından fıskıran magmaya lav adı verilir. Lavların büyük bir şiddet ile yer üstüne çıkması olayına da volkanik patlamalar denir.

- ◆ Volkan faaliyete geçtiğinde hızla o bölgeden uzaklaşılmalıdır.
- ◆ Volkanların yakınına yerleşim yeri kurulmamalıdır.

Sel

Bir bölgede toprağı belirli bir süre için tamamen veya kısmen su altında bırakan; ani, büyük ve düzensiz su akıntılarına sel denir. Sel, genellikle şiddetli yağışlar sonucunda dere, çay ya da akarsu yataklarından taşan suyun karaya taşınması ile meydana gelir.

Selden korunma yolları:

- ◆ Binalar akarsu yataklarına yapılmamalıdır.
- ◆ Doğal bitki örtüsü ve ormanlar korunmalıdır.
- ◆ Barajlar kurularak akarsular kontrol altına alınmalıdır.

Heyelan

Gevşek yamaçlardaki toprak ya da kayaların yerinden oynayarak hareket etmesi olayına heyelan ya da toprak kayması adı verilir. Toprağın yapısı, yağışlar ve eğim gibi faktörler heyelana sebep olabilir.

Heyelanlardan korunmak için alınabilecek önlemler:

- ◆ Eğimli arazilerde ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır.
- ◆ Dik yamaçların olduğu bölgelere istinat duvarı yapılmalıdır.
- ◆ Heyelan riski fazla olan bölgelere yerleşim yerleri kurulmamalıdır.

Kasırga

Okyanuslardan başlayıp karaya doğru hareket eden ve hızı saatte 117 km'yi aşan rüzgâr sonucunda oluşan hava olayına kasırga denir.

Kasırgadan korunma yolları:

- ◆ Kasırga uyarı sistemleri kurulmalıdır.
- ◆ Binalarda sığınaklar yapılmalıdır.
- ◆ Binalar kasırgaya dayanıklı olmalıdır.

